34.

DISPUTATIO JURIDICA,

De

RELAXATIONE JURAMENTI.

Quam

Supremo favente Numine

AUTHORITATE & CONSENSU

Magnifici, Nobiliſsimi & Ampliſsimi JureConſultorum Ordinis in illuſtri ad Salam

PRÆSIDE

Viro Conſultiſsimo & Excellentiſsimo

DN. JOHANNE THOMÆ,

J. U. Doctore meritiſſimo, Fautore & Præceptore ſuo ſubmiſsâ animi obſervantiâ & honoris omnigeno cultu ætatem devenerando,

Publico LL. cultorum examini proponit

GEORGIUS Borckmann/GEDANENSIS.

In Auditorio JCtorum

ad diem Octobris

horis conſvetis.

JENÆ

E Calcographeo Sengenwaldiano.

ANNO PART. SALUTIF.

MDCIL.

VIRIS
Magnifico, Nobiliſsimis, Ampliſsimis & Conſultiſsimis,

DN. HENRICO FREDERO, Reipubl. Patr. Præconſuli graviſſimo.

DN. SALOMONI Gieſe/ Conſuli ejusdem Reipubl. eminentiſſimo.

DN. VINCENTIO FABRITIO, JCTO & Syndico ibidem conſultiſsimo, legationibusq; clariſſimo:

Dnis, Patronis & Promotoribus æternâ fide colendis.

DN. PETRO ÖLHAFIO. J. U. D. Excellentiſsimo, eiusdem & Hiſtoriarum P. P. laudatiſsimo, celebris Patrii Lycei Inſpectori vigilantiſſimo.

DN. MICHAELI Bekm/ Reipubl. Secretario meritiſsimo,

Dnis, Præceptori & Evergetæ ſubmiſſe venerando; Patrono & Fautori ſummè obſervando: Affinibus honoratiſſimis.

ea quâ par eſt animi ſubmiſsione, in gratiſsimæ mentis teſſeram, primitias haſce Academicas conſecratas voluit; ut velle debuit.

Vr. Nobiliſs. Magnif. & Conſultiſs. Amplit. officiosè devinctus & obſervantiſsimus

G. B. G. A. & R.

Procemium.

APud omnes omninò populos &ab omni ævo circa pollicitationes, promiſſa & contractus maximam ſemper fuiſſe jurisjurandi vim, id omnibus certè in propatulo eſt, id ſcriptores omnes tantis ebuccinare præconiis, tàm ſancto tamq; fervente ſtudio poſteritatis imprimere mentibus nunquam non allaborarunt. Nullum, inquit *Cicero*, vinculum ad adſtringendam fidem majores noſtri jurejurando arctius eſſe voluerunt. Et laudat inde *l. 3. offic.* Regulum, quem nec Patriæ, nec ſuorum amor retinere potuit, quò minùs fide hoſti juratò datâ ad crudeliſſima Pœnorum ſupplicia rediret: Et Pomponium Tribunum, qui ſervaverit id, quod terrore etiam coactus juraverat; nam tantum, inquit, temporibus illis jusjurandum valebat. Ex quo proinde graviſſimam perjuris imminere pænam nunquam non creditum eſt, ut Heſiodus de eo:

clades mortalibus unde
adveniunt? quoties fallaci pectore jurant.

Ut poſteritas etiam majorum delicta lueret, de quo *vid. Serv. in excerpt. Fuldenſ. ad 1. Æneid.* cui calculum addere ſuum *Herodotus* videtur *l. 2.* narratione de Glauco Epicydide, qui deliberaverat tantùm, anne juratam de depoſito fidem falleret, ubi hoc carmen Pythiæ adfert:

 At

At juramento quædam eſt ſine nomine proles
Trunca manus, & trunca pedes: tamen impete magno
Advenit, atq; omnem vaſtat ſtirpemq; domumq;

De Jure, profectò, præſertim Canonico, omne Juramentum, quod ſine æternæ diſpendio ſalutis ſervari poteſt, ſervandum omninò fuerit. *Dd. in auth. Sacramenta puberum C. ſi adverſ. vendit. c. cum contingat. & in c. ad noſtram & duo ſeqq. X. d. jurej. c. quamvis X. d. pact.* niſi diſpenſatio aut relaxatio intercedat; de quâ in ſubſequentibus nonnulla delibare, quoad ſumma capita, libet.

THES. I.

DIſpenſationem ſ. abſolutionem à juramento rigoris diſciplinæ relaxationem eſſe, tolerantiam quandam criminis vel ratione temporis aut perſonæ, intuitu pietatis vel neceſſitatis, vel utilitatis, pro modo eventûs rei, dicit *Tholoſ. ſyntag. jur. l. 50. c. 12. n. 2.* Quâ ſ. definitione ſ. deſcriptione ſuô relictâ loco, accuratius ſtatuetur, Relaxationem juramenti (ſive diſpenſationis tantùm, ſive totalis abſolutionis modo procedat) eſſe remiſſionem obligationis, quæ ex juramento profecta eſt, aut profecta eſſe videtur.

II. Juramenta igitur primùm conſiderationi ſubjicientur ea, quæ diſpenſationem vel relaxationem commodè Ddbus admittere viſa ſunt. Deinceps ad illos, qui relaxare iſta poſſunt, & debent etiam, deſcendendum erit. Deniq; de requiſitis ad actum relaxationis pertinentibus nonnulla primis ſaltem labris delibanda venient.

III. Et quod juramenta quidem relaxanda attinet, admittunt ea relaxationem vel propter Objectum, ſeu rem, quæ promittitur; vel propter cauſam, quæ juramentum præceſſit.

IV. Priori modo Juramentum relaxationem patitur, ſi vergat in diſpendium aut detrimentum ſalutis, vel corporalis, vel, idq; multò magis, æternæ.

V. Si inquam, vergat in corporalis diſpendium ſalutis. *Tholoſ.ſynt.jur. l.50. c. 12.n. 4. Socin fall. reg.jur.256.per gloſ.in c.2.d.obſ.jejun.* e.g. ſi carnibus abſtinere ſe velle quis juraverit, & propter annonæ, & reliquorum, quod accidere poteſt, ciborum, inopiam, magna fames ingruat, tunc utique, cum non ſubjaceat legi urgens neceſſitas fidelium infirmorum, ut inquit *d.cap.* ferendum quod ad majus periculum evitandum fieri poteſt. *Dd. in c.ſi verò, & c.veniens. X. d. jurej. Joh. Andr in d. c. 2. d.obſ.jej.* Aut ſi gravi morbo correpto alii cibi non proſint, quod facit pro Carthuſienſibus, ut notat *Felin. ad d.c.ſi verò.* licebit ei ſumere carnes. *Dd. in d c.2* Addam etiam illud, ubi juravit aliquis, nolle ſe militem aut negotiatorem agere, caſu neceſſitatis oborto, ſi vitam aliter ſuſtentare nullo modo queat, haud difficulter remitti poſſe.

VI. Ad æternæ ſalutis detrimentum gradum format (1) illud, quod præciſè obligat ad peccatum. *Ant. & Abb. Archid. & Joan. Andr. per c.ſi aliquid. 22. q. 4. Imol. hic & Bald. in auth.ſacram.puberum C.ſi adverſ.vend. adde Novell. 51.pr.* E g. nolle ſe loqui patri aut matri, aut iis humanitatis officia præſtare, *c.12. X. de jurej. c. inter cætera. 22.q. 4.* abſolvendi enim ſunt ab obſervatione ejus talia incautè & malè jurantes. Nihilo ſecius de interficiendo aliquo, aut ſimili. *d. novell.* Reprehendendus ergò venit Herodes. *c.unusquisq. 22 q.4.* qui jurisjurandi prætextu, quo tamen non obſtringebatur, trucidare Johannem non eſt veritus. *Matth.14.verſ.7. vid. Balduin. in caſ.conſc. l.2.c.9.caſ.18.* Et laudibus eveheudus David. *c. ſi aliquid. 22 q. 4* ubi juſtus jurisjurandi, de tollendo Nabale & exſtirpandâ domo ejus, transgreſſor, pepercit illi, gratiis Deo peractis, quod per Abigailem retractus â peſſimo propoſito fuerit. *1. Sam. 25. verſ. 22. 23.*

VII. (2) Quod excludit â bono aliàs indifferenti, *Bald. in l.ſi ad excludendam. C. de reb cred. & jurej.* e. g. de non acceptandâ promotione; Quamvis enim *gloſ. in c innocens 22. q. 4.* id negare videatur, tamen *Archid. in c.ſi aliquid 22.q. 4. & c. innocens. ibid.* vult tale juramentum eſſe inductivum peccati, ſequente Abbate, eique contraveniri poſſe, propter bonum &

 ſalutem

ſalutem publicam. *Joan. Andr. in c. ſi electio. d. elect. in 6to* ubi dicit, peccare eum mortaliter, qui oblatam non acceptat Prælaturam. Sed limitari id poſſe videtur, ſi nimirum alius idoneus non reperiatur. Et exemplum ponit *Weſemb. in l. pacta. 6. n. 5. C. d. pact.* in eo, qui juravit non ſerviturum ſe Reip. aut interfuturum ordini Senatorio, ut *l. fin. ff. ad municip.* ubi Imperatores Antoninus & Verus gratiam ſe facere eius juramenti reſcripſerunt. Pariter abſolutio procedit, ſi jurem, me nolle fidejubere, nolle proximi intrare domum, nolle ſermones cum eo ſociare hoc illove tempore, quæ tamen imminente neceſſitate gravi non poſſunt non fieri; & ſi quæ ſimilia occurrunt alia. *conf. Joan. Andr. in c. cum quidam. X. d. jurej.*

VIII. (3) Quod impedit bonum opus neceſſarium, puta charitatis in proximum, præcipuè quod vetat pauperibus nonnihil diſtribuere, &c. Quò ſpectare videtur alienatio rei Eccleſiaſticæ ab Epiſcopo contra juramentum facienda, ſi id ſalus Eccleſiæ poſtulare videatur, & quidem inſtante periculo, de quibus plurima Canoniſtæ, hoc loco prætermittenda. *Vid. remiſſ. Felin. Abb.* & præprimis *Gwilh. Redoan. tr. d. reb. Eccl. non alien.*

IX. (4) Quod fit de re illicitâ, & vel divinis vel humanis legibus improbatâ. *Abb. in c. cum contingat. X. de jurej. c. quamvis d. pact. in 6t. c. 2. d. eo qui duxit in matrim. auth. ſacram. puberum. C. ſi adverſ. vendit.* Et optimè conſtituta talis juramenti relaxatio; *gl. in c. 1. in verb. juramenta, in fin. X. d. jurej. Felin. & Dd. in c. quanto. eod.* Juramentum enim non debet eſſe vinculum iniquitatis. *c. quanto. X. d. jurej. & c. 1. §. quia verò eod. in 6t. c. inter cætera 22. q. 4. c. 1. d. conſuetud. in 6t.* Sed veritate, judicio & juſtitiâ tanquam ſuis comitibus fulciri. *c. animadvertendum. 22. q. 2. c. etſi Chriſtus X. d. jurej.*

X. Sed de his & ſimilibus juramentis ſciendum, quod quamvis juramenta illicitæ rei interpoſita ipſo jure jurantem non obligent, *Covarruv. & reliqui ad c. veniens. c. ſi verò. & c. verùm. X. de jurejur. Cavall. latè & remiſſ. pract. quæſt. 604. n. 2. & ſeqq.* Perinde ac ſi juratum eſſet de impoſſibilibus; (quæ enim facta lædunt pietatem, verecundiam, bonos mores, ea

nec

nec fieri poſſe credendum eſt *l 15 ff. d. condit. Inſt*) tutius tamen videatur & conſcientiæ conſultius, ſi relaxatio impetretur vel abſolutio, *ut c. 12. §. illi verò. X. d. jurejur.* Adde quæ habet *Magnif. Dn. Carpz. Juriſpr. forenſ. part. 2 conſt 35. def. 3. in f.*

XI. Cauſa, quæ juramentum præceſſit relaxationi locum facit (1) ſi juramentum metu & vi extortum ſit, *c. 2 cauſ. 15. q. 7.* nimirum ſemiplena ibi voluntatis lubentia eſt, ut ita dicam, & quamvis obliget eo caſu, quo adjicitur facto aliàs non prohibito, aut inhoneſto, e. g. de vendendâ re ſuâ, aut ſimili, accedente metu tali, qui cadere in conſtantem etiam virum poteſt, *Abb. Joan. Andr. & Innoc. in c. veniens & c. ſi verò. X. d. jurejur.* ritè tamen abſolutio accedere ſolet. *d. c. & c. verùm. eod. & ibi Dd. Archid. Monach. Matth. d. Afflict. decis. 322. n 9. Roland. conſ. 59. n 27. l. 1. Gutierrer. in auth. ſacram. puberum. C. ſi adverſ. vend.* Et hanc communem Canoniſtarum & Theologorum dixit *Fortun. & gl. in c. Abbas d. his quæ met. cauſ. Ant. d. Petr. in l. 1. n. 279. ff. de jurej. Molin. l 2. d. Hiſp. primog. c 3. &c.* Ne foveatur peccatum eius qui juramentum iniquè exegit. Quid ſi enim latroni juratò quis aliquid promiſerit coactus? Quæ metu & vi fiunt, de jure debent in irritum vocari, dicit *c. Abbas 2 X. d. his quæ vi met.* Et de jure civili Prætor in integrum reſtitutionem pollicetur, nec ſe dicit, ratum habiturum quod metûs causâ geſtum eſt *l. 1. pr. ff. quod met. cauſ.* Unde etiam corruere videtur juramentum reſciſſo principali, quia nullum acceſſorium, niſi principali ſubſiſtente, valebit. l. cum principalis. *ff. D. R. J.* Tranquillandæ tamen conſcientiæ, abſolutio & relaxatio iſtius juramenti, & cautionis ergò, ad evitandam perjurii exceptionem, peti poterit. *Vid. Dn. Carpz. d. part. 2. conſt. 35. def. 3.* ubi, duplici de cauſa, ait, abſolutione opus eſt, ſcilicet ne jurans facere cogatur quod promiſit, & ut tollatur peccatum, quod commiſit ipsâ rei turpis promiſſione. *Vid. etiam Nobiliſſ. Ampliſſ. & Conſultiſſimum Dn. D.* Struven/ *Profeſſ. in hâc almâ LL. nutrice celeberrimum, Dominum, Præceptorem & Patronum meum obſervandiſſimum, exerc. 14. theſ. 9.* quia non perſona ſola reſpicitur, cui vi eiusdem juratur, ſed is qui juramento invocatur Deus, *& th. 14.* utrobique allegando

pl res

plures *Nobiliſ. Ampliſ. & Conſultiſſimum Dn. D. Petr Ölhaſium Profeſſ. in Patriâ meritiſſimum, Dn. Præceptorem & Fautorem meum gratâ ſemper animi obſervantiâ colendum, exerc. Juſtin. repet. 8. th. 15. Joach. à Schepliz. in prompt. Jur. civ. & feud. tit. 13. ſum. 7. n. 13. Modeſt. Piſt. conſ. 26. n. 26. tom. 1. Joach. Steph. Inſt. jur. can. l. 3. c. 3. n. 25. 26.* Quinimò licet ſilentium etiam juraverit latroni de re illicitâ promiſſâ, ſcilicet non revelaturum ſe id Magiſtratui, non tamen præſtandum cenſetur, quia eſt de re juſtitiam impediente, improbos in malitiâ ſuâ confirmante, proximo in diſcrimen vitæ incidendi occaſionem præbente, & ſic multis modis juſtitiam, pietatem, charitatem lædente. *Bald. in caſ. conſc. l. 2. c. 9. caſ. 10. & præcipuè 12.*

XII. Pariter in pacto, non latroni quidem, ſed malitioſo alteri de præſtandâ ope in furto aut ſimili prohibito, jurato, dicendum, quia contrariatur bonis moribus, (boni autem mores læſi videntur, quoties in ſalutem etiam publicam, & ſalutares Reip. leges peccatur, *c. intellecto. 33 X. d. jurej* in earumq; obſervationem, quia ei obſtricti ſumus. *Rom. 13. 1. 2. Vid Bald. l. 2. c. 9. caſ. 13.*) non eſſe quidem obligatorium *l. 7. §. 3. & 7. ff. d. pact. l. ſi munerandi 6. §. rei turpis. l ſi mandavero. §. qui ædem ſacram. 6. ff. mandat. c. Abbas X. d. his quæ vi met. c. ubi d. elect. in 6t. verb. & eas nihilominus pactiones, conventiones, juramenta, &c. Petr. Mart. in 2. lib. Sam. c. 9. aiens:* abſolvimur promiſſione noſtrâ, ſi id promiſerimus, quod pugnat cum verbo DEI, vel commodo Eccleſiæ & Reip. allegans *c. in malis. 22. q. 4. ubi dicitur;* In malis promiſſis reſcinde fidem &c. *Balduin. loc. cit. Dan. in Eth. Chriſt. l 2 c. 9.* allegans exempla ſacra: *adde Schurp. conſ. 17. n. 2. 3. Caſſ. in conſuet. Burg rubr. 4 §. 7. Tholoſ. Synt. jur. l. 50. c. 12. n. 5.* ita, ut *Maſverius* poſt *Panormit.* afferat, agentem ad nullum declarandum & revocandum tale pactum audiri ſine diſpenſatione circa juramentum: Magis tamen conſuli animæ periculo, ſi relaxatio & abſolutio ab eodem petatur. *Vid. poſt ſupr. citatos Gail. l. 2. obſ. 42. n. 5. 6. Felin. in c. fin. d. teſt. cog. Mynſing. conſ. 49. n. 18 dec. 5. Tholoſ. dict. loc.*

XIII. (2) Errore præſtitum juramentum. Ad incognita enim illud non extenditur. *c. veniens. X. d. jurej. gl. ibi in*

verb

verb. præſciviſſet. Dec. conſ. 350. n. 6. Guid. deciſ. 199. n. 3. Panorm. in c. 1. n. 21. d. judic. Imo. in c. 1. d. his quæ vi met. & l. qui in al. §. celſus. ff. d. acquir. hæred. Cravett. conſ. 1. pro gener. n. 21. & Reinking. d. reg. ſec. & eccleſ. l. 3. cl. 1. c. 10 c. 61. remiſſiv. Et ita in Camerâ. *Gail. l. 1. obſ. 100. n 5.* Ut in eo qui verba ſaltem protulit jurantia locum habere poſſit illud, quod de Cydippe narrantur (referente *Grot. l. 2. c. 13. n. 2. d. jur bell. & pac.*) quod ei tribuit Ovidius:

Quæ jurat mens eſt: nil conjuravimus illa, *& mox*
Conſilium, prudensq́; animi ſententia jurat,
Et niſi judicii vincula, nulla valent:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore votum.
Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes. &c.

XIV. (3) Ab irato profectum. per *text. in l. 2 C. ad leg. Jul. Majeſt.* quod de irâ alienationem mentis inducente intelligendum. per *c. dudum. X d. converſ. conjug. Abb. Ant. & reliqui hic.* Sic ebrio remittitur pœna. *l. omne delictum. §. 7 ibi: per vinum. ff. d. re milit. Joan. Andr. in c. literaturam. d. vot.* ponit requiſita voti, deliberationem, propoſitum & expreſſionem, quorum altero deficiente votum non obligat, unde idem putat Abbas in juramento, æquiparando ipſum voto. Neceſſum itaque eſt, ut actus iſte ſit momentaneus, quem ira excuſare debet, excludens nimirum deliberatonem. *Vid. etiam Ampliſſ. Dn. D.* Struven *exerc. 14. 9. remiſſ.*

XV. (4) De ætate minorenni quæritur: An ea locum faciat relaxationi juramenti? Quâ de re ita ſentiendum videtur: Juramentum â minori autadjectum eſt contractui valido, qui tamen reſcindi poteſt per reſtitutionem in integrum; & hoc relaxandum ex causâ minoris ætatis non eſt, ſed prohibet utique reſtitutionem in integrum per *auth. Sacramenta puberum. C. ſi adverſ. vend.* aut contractui in valido: Et hic vel invalidus eſt propter defectum requiſitorum communium, vel propter defectum requiſitorum contractui minoris propriorum, (ut propter non adhibitum Curatorem.) Priori caſu juramentum non obſtat retractationi contractûs: poſteriori obſtat, adeò, ut ne quidem relaxatio, niſi aliæ cauſæ concurrant,

indul-

indulgenda ſit. *Vid. Nobiliſſ. Dn. D.* Struven. *exerc. 6. theſ. 23.*

XVI. (5) Relaxari poteſt Juramentum uſurario contractui adjectum. Quamvis enim ipſe contractus uſurarius illicitus & improbatus ſit, (*de quo vid. poſt multa alia conſtit. Imper. in Comit. Auguſt. ab anno 1500. & anno 1539. & 1548.* reprobantas eum adeoque ſupremis & infimis judicibus mandantes, ne ſuper eiusmodi contractibus executiones decernant, imò ipſum uſurarium amiſſione quartę partis ſortis ſuæ mulctent. *Vid. Gail. l. 2. obſ. 4. n. 1 & ſeqq.*) Et notarius conficiens inſtrumentum uſurarium perjurium committat, ideoq; infamiâ notetur, & officio cadat. *§. ſi quis verò. d. probib. feud. alien. lib. 2. feud. 52. Dd in c ſi adverſus. X. d. hæret. Felin. ibid. n. 1. Rom. ſing. 385. n. 3. Hippol. ſing. 181. n. 4.* Indeque inferri poſſit, principali illicito & improbato, adeoque nullo, omnia acceſſoria eius inutilia & nulla eſſe. *l. non dubium. C. d. LL. auth. adhac. C. d. uſur. l. cum principalis. ff. d. R. J. l. & quia. ff. d. juriſd. omn. jud. l. 1. & 2 ff. d. pecul. leg* ita ut ne relaxatione quidem opus eſſe appareat; attamen cum nullitas contractûs juramenti nullitatem tùm demùm ſecum trahere videatur, cum ab eo, qui prohibitus eſt contrahere, & turpiter contrahit, præſtitum eſt; hic verò non â Creditore uſurario, ſed â debitore, cuius conſcientia juramento, quod ſervare poteſt ſine turpitudine (non enim turpiter dat uſuras, ſed turpiter accipit qui extorquet) non parum turbatur, præſtetur, relaxatione aliquâ opus eſſe videtur. *c. 1. d. jurej.*

XVII. Sed hoc jurante in vivis adhuc exiſtente obtinet, defuncto enim eo hæres non obligatur. *Dd. in c. veritatis X d. jurej. & l. generaliter. pr. C. d. reb. cred. & jurej. Grot. l. 2 c. 13 §. 17.* quia juramentum etſi ex parte recipientis eſt reale, & ad eius hæredes tranſit, *c. veritatis. 14. X. d jurej.* ex parte jurantis perſonale eſt, & extinguitur morte jurantis. *Bald. ad auth. adhac. n. 11 12. C. d. uſur.* (ſcilicet de promiſſorio, non litis deciſorio loquimur. *l. nam poſteaquam 9. §. fin ff. d. jurej.*) etiamſi juraſſet ſuo non ſaltem ſed & hæredum nomine. *Caſtrenſ. conſ. 195. n. 7. vol. 2. Panorm. in c. veritatis d. n. 3. Guid.*

decis.

decis. 375. & reliqui. Et ideò Hæres contractui & pactis ejuſmodi nullâ petitâ abſolutione contravenire benè poteſt. *Vid. Dn' Carpz. Jurisp. for. part. 2. conſt. 36. d. 7.* & prout res exegerit, allegare exceptiones competentes, quæ pro ipſo patre, ſi in vivis ipſe extitiſſet, militare potuiſſent. *Alex. conſ. 129. vol. 6. Dd. in d. c. veritatis. Pariſ. remiſſ. ib. vid. etiam Tholoſ. ſynt. l. 50. c. 12. n. 14.*

XVIII. Denique (6) qui ſuper contractu ſimulato juravit, poteſt abſolutionem â juramento petere. Nec obſtabit, quod propriam allegare turpitudinem videatur abſolutionem petendo propter ſimulationem: Abſolutio enim hic propriè & principaliter petitur ut ſuccurratur animæ, & liberetur ea â perjurio, quo caſu non attenditur allegatio propriæ turpitudinis, quia in foro animæ licet ſuum detegere delictum. *Alciat. in c. cum contingat. n. 184. 185. 186. 187.* Imò dicit *Baldus:* non tàm relaxari hoc juramentum, quàm declarari quod non teneat: Ideoque ad judicem ſecularem ſ. laicum pertinere, quod idem ſtatuit *Tholoſ. ſyſt. jur. lib. 50. c. 12. n. 11.* ideoque malè Canoniſtas ad ſuum hoc imperium revocare, *c. fin. d. for. comp. in 6t.* perſvadentes ſibi eam cauſam eſſe ſpiritualem, quod falſum: Juramentum enim quod conſenſum non habet, non habet ſpiritum; Judex autem Laicus ſuper conſenſu cognoſcere poteſt. E. & ſuper tali juramento. Sed Domini mei Canoniſtæ, dicentes quod in dubiis Eccleſiaſticis Eccleſia cognoſcat, quicquid dubium eſt, trahunt ad ſuum molendinum. *Im Bald. in l. 1. n. 7. 8. C. d. oper. libert.*

XIX. Sed nunc plenius, & in genere de Relaxante agendum eſt, qui vel ſuperior eſt jurante, vel par.

XX. Superior vel Eccleſiaſticus eſt, vel ſecularis.

XXI. Eccleſiaſticum videamus, Papam. Epiſcopum.

XXII. De Papâ (ſecundùm canoniſtas) res plana eſt, in cauſâ qualibet juſtâ, non per viam & modum ſaltem diſpenſationis & commutationis, ſed totalis etiam relaxationis & abſolutionis *c. auctoritatem. 15. q. 6. c. magnæ. X. d. voto. c. venientis. 2 c. quodſuper his eod. Spec. in tit. d. leg. §. nunc oſtendendum. verſ. 24. & Thom. 2. 2. q. 81 art. 9. Card. S. Sixti in tr. d.*

 poteſt.

poteſt. Pap. q. 38. Archid. in c. auctoritatem dict. gl. in c. quanto. verb. abſolvi. X. d. jurejur. & ibi Ant. Imol. Abb. & Car. in c. venerabilem X. d. elect. Dd. in c. 2. d. renunc. in 6. Et procedit id, licet juratum ſit non petere abſolutionem. *Rich. d. Mediavil. 4 ſent. diſt. 38. q. 5. art. 3.* Quicquid enim fit in præjudicium Papæ tanquam ſuperioris ab inferiore, non eſt obligatorium. *c. venientes, d. jurejur.* Atqui obligare ſe ad impediendum id quod expedit Eccleſiæ, nimirum, dum non inclinatur animus ſuperioris ad præſtandum commodum Eccleſiæ & homini, per relaxationem improbati jurisjurandi, fit in præjudicium ejus. Item, quia ipſum votum de non petendo illud, quod ad ſalutem animæ facit, non eſt obligatorium. Quid quod & autoritas Papæ excepta dicatur *hic per gl. & Dd. latè in c. venientes. dict.* Unde fit, ut qui fecit votum de non jurando, & compellatur poſtmodum ad purgandum ſe, aut veritatem ſuper contractu aliquo præſtandum, jurare adigatur. *Dom. poſt Joan. Andr. in c. quia pleriq; in fin. d. offic. ord. in 6t. Alb. in l. ſi quis id quod ff. d. jurisdict. omn. jud.* Sed & in genere id ad quemcunque relaxandi poteſtatem habentem extenditur, ut non obſtante juramento de non petendâ relaxatione tamen relaxare poſſit. *Dn. Carpz. part. 2. Conſt. 36. d. 2. in f.* Dixi juſtâ in cauſa id omne procedere: ſine juſtâ autem diſpenſare nequit niſi dilationem ſuper juramenti obſervantiâ concedendo, quia qui per hanc gratiam differt, non poteſt transgreſſor juramenti nuncupari *arg. c. non eſt. X. d vot. c. ancillam. 32. q. 2. c. nemo deſperandus. d. pœnit. diſt. 7. l. quoties. C. d. prec. Imp. off. l. ſi debitori. ff. d judic. Tholoſ. l. 50. c. 12. n. 23.*

XXIII. De Epiſcopo affirmant *Dd. Innoc. in c. debitores. verb. eccleſiaſticâ ſeveritate. X. d. jurej. Laur. & Rodul. in tr. d. uſur. q. 122. Ant. Abb. Imol. in c. ad aures. d. his quæ vi met.* Licet ſervari illud juramentum ſine interitu ſalutis æternæ poſſit, ſed contineat turpitudinem tantùm ex parte recipientis. *Innoc. ad c. ad aures. d. Abb. ibid.* Item ſi ſervari quidem poſſit, ſed perniciosum exemplo foret, quia poteſt & debet illud relaxari. *Anchar. in c. venerabilem. d. elect. ſpec. ibid.* Imò licet ſit probabile dubium, utrum concedenda abſolutio, an

non

non, an juramentum licitum illicitumve, profuturum aut nocivum fuerit. *Spec. tit. d. leg, §. nunc oſtendendum, verſ. 24.* videlicet, quia Epiſcopus poſſit interpretari, an illud abſolutione indigeat, an non. *Abb. in c. venerabilem.d. in c.cum veniſſent. d. judic. Ant. in c. quanto. collat. ult eod. Domin. in c. fin. verſ. ſi tamen vertatur. X. d. for. comp. Petr. Duennas in fallent. reg. jur. reg. 447.* ubi ponit caſus ſex quibus hocipſum fallat. Diſſentit *Innoc. in c. venerabilem d. & nonnulli reliqui*, qui id Epiſcopo hoc caſu denegant ubi non expreſsè appareat de juſtitiâ aut injuſtitiâ, & eo ſaltem tribuunt, uti metu & dolo præſtitum eſt. *Joach. Steph. Inſt. jur. can. l. 3. c. 3. n. 25. 26. per c. ad aures. d. his quæ vi met. & c. cum contingat de jurej. &c.* Hactenus ergò non firmanda ſententia generalis, cum prior ſit communior, hæc tutior.

XXIV. Sed ad Judicem ſecularem. Et Jure quidem civili diſpenſationes & relaxationes ab Imperatore fiebant. *l. fin. ff. ad munic.* Ita Tiberium Cæſarem Equiti Romano jurisjurandi gratiam feciſſe, ut uxorem in ſtupro generi compertam dimitteret, quam ſe nunquam repudiaturum antè juraverat, teſtatur *Sueton. in Tiber. c. 35.* Quamvis id vel eam rationem habere poſſit, quod olim Imperatores ipſi Pontificatum ſummum gererent, *Tholoſ. ſynt. l. 50. c. 12. n. 7.* Sed & in Hiſpaniâ diu uſurpatam e Lege Regiâ à juramento abſolutionem notat *Ferd. Vaſq. d. ſucceſſ. creat. l. 11. c. 18. vide Grot. d. jur. bell. & pac. l. 2. c. 13. § 20.* Idem nonnulli ex pluribus colligere locis ſatagunt. *l. fin. ff. de re milit. l. fin. ff. qui ſatisd. cog. Bald. in l. non dubium. C. de LL. ad verb. nec ſacram. admitti. Gvid. Pap. decis. 178. n. 3. & 194. per tot. gl. in c. cum ſit generale. X. d. for. comp. Bodin. d. Rep. 3 c. 3. Dauth. d. teſt. n. 93. Nobiliſſ. Dn. D. Struve exerc. 14 th. 37. citando multos.*

XXV. Diſtinguendum autem videtur inter judices ſuperiores, quique Jurium Majeſtatis ſunt participes, & inferiores Magiſtratus. Et hi cognoſcere poſſunt de Juramento, non quidem ratione ſpiritualitatis, *Abb. in c. ſignificante. X. d. pign. Hoſtienſ. in c. tuam. ſuper gl. d. ord. cognit.* nec diſputando de eius ſubſtantia, anne licitum vel non, *Schrad. d. feud. part. 10. c*

6. n. 8 ſed de eius obſervantiâ, cuius executio ad utrumque judicem ſpectat. *Dd. in c. licet mulieres. de jurejur. in 6t. Caſtr. conſ. 196. n. 1. Panorm. in c. literas n. 8. d. jur. cal. Jul. Clar. pract. crim q. 47. §fin. Cacheran. decis. Pedemont. 78. n. 4. Tholoſ. ſynt. jur. l 50. c. 12 n. 9. 10.* Quia enim competens eſt ad cogendum partem ſuper obſervantia juramenti. *c. licet. d. jurejur. in 6t.* eadem ergò ratione poteſt compellere illam ex juſtâ cauſa ad relaxandum. *c. 1. X. de jurejur. Abb. in c. ex literis. 32. eod. Panor. in c. 1. hic. n. 4. Felin. ibid. n. 7. Roman. ſing. 498 Tholoſ. l. 41. c. 14. n. 5* Superiores autem qui jura Majeſtatis habent, relaxandi etiam poteſtatem habent. Ita de Imperatore hoc aſſerit *Gail. l. 1. obſ. 25. Mynſing. cent. 3. obſ. 99. Reinking. d. reg. ſec. & eccl. l. 3. claſſ. 1 c. 10. n 56* Reichsabſchiede / *de anno* 1555. §. und ſollen die jenigen / ſo in den Kreiſen etc. & §. und ſollen in dieſen beyden Verordnungen etc. ubi Imperator juramenta remittit perſonis, quæ inferiori alicui jurejurando obligatæ ſunt in causâ publicæ utilitatis. *adde Ferd. Vaſq. d. ſucceſſ. creat. l. 2. §. 18. n. 105.* Et ita Saxoniæ Elector Aug. hanc ſibi poteſtatem vendicat. *Vid. part. 2. conſt. Elect. 36.* nec non alii Reformatarum Eccleſiarum Principes, *Dn. Carpzov. Juriſp. forenſ part. 2 conſt. 36. def. 1. n. 8.* quia non tantùm Regalia habent, ſed & Jura Epiſcopalia. Cameræ verò Imperiali poteſtas abſolvendi â juramentis, & quidem quoad effectum agendi, ex ſingulari conceſſione tributa eſſe videtur. *Ordin. Cam. part. 2. tit. 24.*

XXVI. De Superiori Juramentum remittente ſermo fuit, ſequitur is, qui par eſt, i. e. is, cui juramentum præſtitum eſt, quæ juramenti relaxatio in ſpecie dicitur remiſſio.

XXVII. Licet ergò juramentum principaliter obliget Deo. *c. debitores. X. de jurejur. l. jurisjurandi. C. de reb. cred. & jurejur.* tamen, ſi ille, in cujus favorem juratur, obligationem remittat, DEUS etiam remittere videtur, nec indiget jurans aliâ abſolutione. *Dd. in auth. quod ei. C. d. nupt. in c. 2. X. d. renunc. & c. ſignificavit. d. cenſit. c. 2. d ſponſal. l. fin. ff. qui & â quib. ibi: niſi id patronus. Gail. l. 1. obſ. 24. n. 1. & ſeqq.* quia par eſt poteſtas tollendi & inducendi. *c. 1. d R. J.* Et maximè procedit, quando juramentum non concernit DEUM, aut

cultum

cultum divinum, eiusque generis aliud. *Spec. l. 1. part. 1. d. leg. §. 6. n. 28. Felin. ad c. 1. d. jurej. n. 2. Guil. d mont. Lugdun. ibid. Joan. Andr. & Ant. in c. d. ſponſal. 2. Card. Tuſch. tom. 1. pract. concluſ. 58.* Debet etiam hæc remiſſio fieri re adhuc integrâ: Nam ſi pars altera jam incurrerit perjurium tunc remiſſio non prodeſt, quia non eſſet remiſſio juramenti, ſed perjurii, per ea quæ notant Dd.

XXVIII. Parem autem heic intelleximus eum, cui præſtitum eſt juramentum, licet contingere poſſit, ut is alio reſpectu ſit ſuperior, imò, ut ei quia ſuperior eſt, ſit præſtitum juramentum. Quia natura juramenti hæc eſt, ut obliget æquè ergà parem attque erga majorem. Et cum majori præſtitum eſt Juramentum, iſthoc remittit non quia ſuperior eſt, (quoniam poteſt fieri, ut licet ſuperior ſit, tamen non ſtatim jure ſuperioritatis remittere poſſit) ſed quia ſibi præſtitum erat juramentum. Huc referri poteſt remiſſio juramenti, quam Domini faciunt ſubditis ſuis in causâ ſuâ ad teſtimonium productis; itâ, ut non indigeant ſpeciali aliâ relaxatione â Magiſtratu ſuperiori faciendâ. *Vid. Dn. Carpz. p. 2. conſt. 36. def. 6. n. 8.*

XXIX. Reſtat ultimum, ut de requiſitis in Relaxatione obſervandis nonnihil adjiciamus; quod nunc quidem tantùm quoad relaxationem â ſuperiore faciendam de præſentiâ partis juramentum recipientis, & partis etiam remiſſionem petentis brevibus expedietur.

XXX. Quod ad prius, utique ſi juſtâ de causâ obligatorium eſt juramentum ex parte jurantis, & aliquam continet ex parte recipientis utilitatem, ita etiam, ut ipſa illa cauſa & obligatio cum juramento diſſolvi & reſcindi poſtuletur, citatio partis neceſſaria eſt, cum cauſæ eius rei adverſario detegi debeant, & ut reſpondere poſſit, *l. de unoquoq. ff. d. re jud.* nec in præjudicium abſentis & inauditæ partis quid fieri debeat, definitivè. *l. ea quæ C. quomodò & quand. jud. c. 1. de cauſa poſſ. & prop.* Cauſæ igitur cognitio, & quidem ſummaria ſaltem requiritur, quia cauſa relaxationis â juramento eſt ſummaria. *Gail. obſ. pract. l. 1. obſ. 23. Maranth. part. 4. diſt. 9.* Atque ita communiter Dd. concludunt in *l. dictas. & l. in cauſa. §. cauſa.*

§. cauſa n. cognita. ff. d. min. l. nam ita Divus. ff. d. adopt in c 1 d. jurej. Ferrar. in for. jur. quod. præſt. à part. part n. 4. Card. Abb. in c. 1. dict. Fed. d. Sen. conſ. 300. Bertrand. conſ. 42. vol. 1. Capell. Toloſ. decis. 62. Gratus reſp. 23. n. 11. vol. 2. Menoch. conſ. 24. n 11. vol. 1. Hyer. d. Cœvallos pr. quæſt. tom. 2. q. 434. Quamvis per multos etiam contraria defendatur ſententia, *Joſeph. Gutierez. Parlador.* & (quid juvat allegare) plures. Sanè in Camerâ ita obſervatur, ut, ſi ſubditi vel alii ab aliquo Magiſtratu incarcerati, atque carcere, præſtitâ Urphedâ, dimiſſi, relaxationem juramenti, quaſi gravati & ſine juſta causâ incarcerati atque coacti ad Urphedam, petant ad effectum agendi, Camera prius Magiſtratui iſti Actoris petitionem tranſmittat, ut ille cauſas incarcerationis indicet: Quæ ſi deprehendantur inſufficientes, vel injuſtæ, demùm concedatur relaxatio Urphedæ *Vid. Ord. Camer part. 2. tit. 24.*

XXI. Sunt tamen alii caſus, quibus non requiritur citatio, aut præſentia partis adverſæ. Nimirum (1) Quoties non agitur de ullo partis adverſæ præjudicio & periculo, tunc ad evitandum Judicii ſtrepitum id ſuperfluum fuerit, cùm in relaxatione eâ non principalis dirimatur cauſa, ſed habilitetur perſona, ut ſine metu perjurii poſſit agere, & fraudem, ſi quæ ſubſit contractui, detegere. Neque etiam hoc Creditori damno cedit, jure ſuo ſalvo ſibi ſemper remanente, ſi contrarium oſtendere queat. *Vid. Calder conſ. 7. n. 175. d. jurej & l. 8. reſp 1. n. 38 Laur. d. Rudol. tr. d. uſur. quæſt. 125. n. 9. Natta. conſ. 167. n. 5. & ſeqq. lib. 1 Did. Covarr. var. reſol. l. 1. c. 4. n. 5. ubi multos recenſet. Mynſing. cent. 6. obſ. 84. per tot. in Camerâ id obſervari aſſerens cum Gail. l. 2 obſ. 22. n. 34. & ſeqq. Matth. d. Afflict. decis. 270. n. 10. Hartm. Hartm. tit. 25. d. juram. obſ. n. 3. verſ. & ideò. &c. adde Dn. Carpz. part. 2. conſt. 36. def. 3. n. 6. 7. 8. & ſeqq.* in aulâ Electorali Saxon. id obtinere referentem.

XXXII. (2) Si conſtet de turpitudine & injuſtitiâ recipientis juramentum, tùm quod fruſtrà fieret id, cuius nullus eſt effectûs, *text. in l. hæc ſtipulatio §. Divus. 1. ff. ut legat. ſ. fideic. &c.* tùm quod citatio omitti poſſit, ubi præſens impedire actû alter nequit. *Dd. in l. 4. §. 3. ff. d fideicom. libert. Jaſon in l. reſcriptum n. 4. ff. d pac. Dec conſ. 698. n. 3.*

XX II.

XXXIII. Deinde, non immeritò quæri poſſit: Anne per Procuratorem Juramenti relaxatio impetrari queat vel an ipſius petentis requiratur præcisè præſentia? Et aſſeritur prius. Quia Juramentum per Procuratorem præſtari poteſt. *clem. un. verſ. dictus namq; d. jurej. l fin. §. 2. d. jurej. c. 4. diſt. 100.* Deinde privilegium poteſt & abſenti conferri. *l. abſenti ff. d. donat. l. nec ambigi oportet. & l. ſi aliquid. C eod.* Et ſic etiam â ſententiâ ſuſpenſionis vel interdicti poteſt abſens abſolvi. *Innoc. in c. cum deſideres d ſent. excom. Idem tenet Bald. dicens:* quod ſi remiſſio juramenti procedat ignoranti facta, utique & abſenti. *per expreſſ. text. l. Labeo. ff. de jurej. Felin. in c. cum deſideres. n. 3. d. ſent. excommun.* Sed perexigua hæcce & brevia de materiâ ſatis aliâs arduâ & gravi, nec tamen plenè ullibi elaboratâ poſuiſſe ſufficiat.

S. D. G.

ATteſtante DEI verbo, Borckmanne, *ſacrato,*
Jurisjurandi maxima relligio eſt.
Mortales inter quid juramenta relaxet,
Juridicus, proprios, novit, ut articulos,
Quem dum jam ſequeris, primos tibi gratulor auſus,
Et precor, ut faveat Juridicina tibi.

Præſtabili ac pererudito Juveni
DN. GEORGIO BORCKMANNO,
LL. Studioſiſſimo, amico, & commenſali
ſuo perdilecto hiſce paucis benevolentiam
ſuam declarat, & proſpera quævis
ὁλοψύχως vovet
GOTHOFREDUS CUNDISIUS
SS. Theol. D. & Profeſſor Publicus, p. t.
Illuſtris Academiæ Jenenſis
RECTOR.

Publi-

Publica ſedulitas Tua ſit, privata ſilere
Omina nec ſtudii debeo læta Tui.
Perge, velut pergis, Patriam recreare bonâ ſpe;
Te privatus amor, publica laus ſequitur.

DN. BORCKMANNO, auditori meo perinduſtrio B. E. S.
ERASMUS UNGEPAUR, J. U. D.
Decretalium PP. & Facult. Jurid. in alma Salana Ordinarius.

Author ero. maturatum, Perchare, latere
ingenii fœtum ne patiare diu.
Ut privus paries, ità publicus audiat Orbis!
audiat, & curas & tua dicta probet!

gratulationis ergò
PRÆSES.

Wohl/ es ſiht die Welt Euch zu: Was die tieffe NACHT erdachte/
Was der ſchon bemühte MORGEN nach (in hundert Büchern) ſchlug/
Und biß an den müden ABEND eure Händ zuſammen trug/
Die nur einen Geiſt und Leib auß ſo vielen Leibern machte/
Dieſes alles/ was ich ſage/ MORGEN / ABEND und die NACHT/
Habt Ihr nun mit Ruhm und Ehren MITTEN AN DEM TAG gebracht.

Seinem vielwerthen
Freunde
aus ſchuldigkeit:
Hans Bruno von Pölnitz/
Eq. Variſc.

Non

NON opus eſt multis *Borckmanni* extollere laudes;
Laudat opus (dici ceu ſolet) artificem.
Perlege, ſi dubitas, hæc ejus ab arte profecta
tmemata, *Borckmannum* dixeris eſſe Virum.
Eſt ſervanda fides quoties nil obſtat iniqui,
Vel niſi proveniat majus ab-inde malum.
Qui-cum ſi fuerit, data ſacramenta relaxat
ritè Magiſtratûs qui gerit officium.
Hoc docet in theſibus *Borckmannus*; nobile factum!
Laudat præprimis tale opus artificem.
Pergat; militibus darę quod juravit Apollo
gnavis, hoc ipſi non minùs Ille dabit.

Συνοίκῳ ϗ συσσίτῳ ſuo longè ſuaviſſimo
amoris teſtandi ergò fac.
M. Otto Hanffmann Oldenburg.

SAnguine dulce decus junctum mihi, atque valore
Ingenii, quod Tę percoluiſſe probo
Te Pater Egregius genuit, nos Vitricus ILLE-E
Ducit, præ patre qui commoda noſtra parat:
NOBILIS ULHAFIUS, cui ſint vel mille ſalutes
Dicta cordetenus Vivat hic, ipſa Themis!
Vive decusq; meum, per-vivito ſecula centum,
Te pius ai de; amor perſtite mente meus.

Scrib. Tuus Conſobr. amor. cauſs.
Andr. Thurovius Gedanenſ.

SPlendida Juſtitiæ ſcandis BORCKMANNE Theatra,
Hinc tibi Fama venit, Gloria, magnus Honor.
Perge, tuis cœptis etenim DEUS annuit, inde
Tandem pro ſtudio præmia mille feres.

Paucis his pereximio Dn. Reſpondenti
Amico & Commenſali ſuo pl.
honorando
vovet:
JOHANNES Siegfridus Happel.
LL. Stud.

Die

DJe Modlaw und Rhodaun/ die Weîſel/ und was mehr
Für Flüße bey uns ſeyn/ die haben dich nicht können
Daheim behalten. Nein. Die edlen Charitinnen/
So hier bey dieſer Saal'/ haſtu geliebt zu ſehr:
[illegible] Die dich unter ihrer Lehr
So tüchtig hier gemacht/ daß ietzo dein Beginnen
Muß' anders nicht als Lob bey iederman gewinnen/
Fahr fort durch deinen Fleiß zu weitern ſolche Ehr!

Mit dieſem Geringen
hat
Seinen geehrten Herrn Landsmann/
werthen Freund und angenehmen
Tiſchgeſellen verehren wollen
David Oelhafen von
Dantzig.

GEORGIUS BORCKMANNUS
GEDANENSIS.
per anagr. N in M mut.
EN COGNOSCIS: GRADUM SUME,
REGNABIS.
Elabor.

Multa EN COGNOSCIS rerum penetralia, jure,
Feliciq; auſu rimaris Corpus utrumq;.
Percupida cura Juris: Sed quaero: quid inde?
GRADUM SUME dein, (rerum incrementa Tuarum
Dico per gradum) gradatim ſcilicet itur
Scire ad perfectum, ſumma & faſtigia Honoris:
Sic quem coepiſti greſſum formare, ſolerter
Continuans porro, REGNABIS jure peritus.

amiciſſimo meo
addo poſthumum.
I. S. H.